

СВЕСРПСКИ САБОР

ДЕКЛАРАЦИЈА

**О ЗАШТИТИ НАЦИОНАЛНИХ И ПОЛИТИЧКИХ ПРАВА И
ЗАЈЕДНИЧКОЈ БУДУЋНОСТИ СРПСКОГ НАРОДА**

Београд, 8. јун 2024. године

У име Републике Србије и Републике Српске

**Председник Републике Србије и Председник Републике Српске
Председници, потпредседници и чланови Владе Републике Србије и
Владе Републике Српске**

**Председници, потпредседници и народни посланици Народне
скупштине Републике Србије и Народне скупштине Републике
Српске**

Уз благослов, молитвено и саборно учешће

**Његове Светости Патријарха српског господина Порфирија и
архијереја и свештенства Српске православне цркве**

и

српски народ

ПРОГЛАШАВАЈУ

ДЕКЛАРАЦИЈУ

**О ЗАШТИТИ НАЦИОНАЛНИХ И ПОЛИТИЧКИХ ПРАВА И
ЗАЈЕДНИЧКОЈ БУДУЋНОСТИ СРПСКОГ НАРОДА**

Полазећи од уједињеног националног интереса српског народа,

Поштујући Универзалну декларацију Уједињених нација о људским правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Декларацију о начелима међународног права о пријатељским односима и сарадњи између држава у складу са Повељом Уједињених нација, Хелсиншки завршни акт, Бечку декларацију и Програм акције, те Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода,

Поштујући начела забране употребе силе, мирног решавања спорова и начела испуњавања преузетих међународних обавеза у доброј вери и поштујући правила општег међународног права,

Поштујући право Републике Србије на заштиту уставног поретка и права на територијални интегритет и суверенитет у складу са међународним правом и Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација бр. 1244,

Полазећи од Устава Републике Србије, који у преамбули наглашава државну традицију српског народа и који Косово и Метохију дефинише као неодвојиви део Републике Србије,

Полазећи од Устава Републике Српске, којим се у преамбули изражава опредељеност Републике Српске за потпуно поштовање и доследно примењивање Општег оквирног споразума за мир у БиХ, којим се недвосмислено прихвата, потврђује и гарантује уставно-правни положај Републике Српске, као једног од два ентитета који чине БиХ,

Полазећи од опредељености Републике Српске и Републике Србије за потпуно поштовање и доследно примењивање Општег оквирног споразума за мир у БиХ, којим су Република Србија и Република Српска прихватиле и гарантовале опстанак Републике Српске и њен уставноправни положај као једног од два ентитета - чланице саставнице БиХ,

Потврђујући опредељење Републике Србије и Републике Српске за чланством у Европској унији, као и очување војне неутралности у односу на постојеће војне савезе,

Имајући у виду Споразум о успостављању специјалних паралелних односа између Републике Српске и Републике Србије од 26. септембра 2006. године који је закључен у складу са чланом 3. тачка 2а Устава БиХ,

Узевши у обзир трајну опредељеност за очување мира, политичке и економске стабилности, самосталности у одлучивању, интегритета Републике Србије и интегритета Републике Српске у складу са Дејтонским мировним споразумом, као и вредности утканих у темеље нашег слободарског друштва,

Свесни геополитичке нестабилности у свету и региону и изазова за српски народ,

Имајући у виду да се данас целокупна међународна политика налази у динамици великих промена,

Позивајући се на универзално право на неговање пријатељских односа и наглашавајући право на окупљање, сабирање и саборно деловање српског народа и свих грађана Републике Србије и Републике Српске,

Поштујући права свих народа на окупљање и неговање традиције, обичаја и културе,

Позивајући се на историјску улогу српског народа који је слободу доносио свим балканским народима жртвујући сопствени народ и наглашавајући историјско вишемиленијумско битисање српског народа на просторима Републике Србије, Републике Српске и другим географским областима,

Негујући антифашистичке и антинацистичке вредности и напомињући да је српски народ увек био на правој страни историје,

Свесни одговорности Републике Србије, која је потписник и заштитник Општег оквирног споразума за мир у БиХ, да перманентно надгледа процесе у БиХ у циљу заштите права Републике Српске и конститутивног српског народа,

Свесни одговорности Републике Србије и Републике Српске, као територија које су насељене већинским српским становништвом, да буду окосница српског окупљања у садашњем тренутку и у будућности, посебно наглашавајући бригу о сународницима који живе у другим државама региона,

Подсећајући се на Споразум од 29. августа 1995. године којим је Република Српска овластила Савезну Републику Југославију (чији међународноправни идентитет наставља Република Србија) да у њено име и за њен рачун потпише мировни споразум у Дејтону, САД и Паризу, Француска,

Наглашавајући заједничку историју српског народа и подсећајући на вишевековну српску државност на Балкану,

Посебно се сећајући важних историјских догађаја,

СВЕСРПСКИ САБОР СРПСКОГ НАРОДА, РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ у доброј вери, у циљу очувања мира, стабилности, националног, културног и верског идентитета, као и у циљу интензивирања и продубљивања сарадње и међусобне заштите, усваја следеће:

ЗАКЉУЧКЕ, СТАВОВЕ И ЦИЉЕВЕ

1. Свесрпски сабор чине представници Срба изабрани у законодавне и извршне органе власти, чланови академија наука и уметности, чланови Сабора Српске православне цркве и други представници српског народа позвани од стране организатора Свесрпског сабора.
2. Свесрпски сабор конституише Национални савет српског народа, који је задужен за координацију, праћење и извршавање аката Свесрпског сабора, као и сопствених аката.
3. Национални савет српског народа чине: Председник Републике Србије, Председник Републике Српске, Председник Народне скупштине Републике Србије, Председник Народне скупштине Републике Српске, Председник Владе Републике Србије, Председник Владе Републике Српске, Министар спољних послова Републике Србије, Председник Академије наука и уметности Републике Србије и Председник Академије наука и умјетности Републике Српске, представник Сената Републике Српске и председник Матице српске. Свесрпски сабор консензусом у састав Националног савета српског народа именује и представнике српског народа из Црне Горе, Федерације БиХ, Северне Македоније, Хрватске, Словеније, представнике српског народа из Европе, Африке, Азије, Северне и Јужне Америке, Аустралије, те истакнуте научнике, уметнике, предузетнике, спортисте и националне раднике.
4. Свесрпски сабор констатује да српски народ представља јединствену целину. Српски народ је кроз историју имао више држава са различитим називима, те полаже право да баштини своју богату традицију.
5. Свесрпски сабор утврђује да је назив народа један и да га је немогуће мењати. Одбацују се разни наметани префикси који су додавани испред именице „Срби“. Припадници српског народа имају право да се називају Србима, ма где тренутно живели.

6. Свесрпски сабор констатује неопходност српског националног окупљања, те одлучује да је потребно редовно одржавати Свесрпски сабор, и то сваке две године на којем би се разматрала најважнија национална питања уједињено уз учешће представника Републике Србије и Републике Српске, као и других представника српског народа из региона и света.
7. Свесрпски сабор очекује пуну реализацију процеса националног помирења и превазилажења историјских подела унутар српског народа.
8. Свесрпски сабор препоручује институцијама Републике Србије и Републике Српске да делују јединствено и координисано и да уложе напоре како би се зауставила асимилација Срба у државама региона, али и широм света. Република Србија и Република Српска треба да одрже везу са припадницима српског народа развијањем личних, културних, научних, спортских и свих других врста веза и односа.
9. Свесрпски сабор, поштујући све вероисповести и подржавајући слободу вероисповести и препознајући незамењив значај припадника српског народа других вероисповести, посебну захвалност одаје Српској православној цркви која под својим окриљем уједињује највећи део српског народа. Српска православна црква је сачувала српски народ у најтежим временима и у биолошком, али и у културном и образовном смислу.
10. Свесрпски сабор препознаје Српску православну цркву као једног од стубова националног, културног и духовног идентитета српског народа, те позива на ближу сарадњу црквених и државних органа у кључним питањима као што је очување традиционалних хришћанских вредности, очување светиње брака и породице. Свесрпски сабор подржава и улогу Српске православне цркве у образовању младих посредством педагошко-образовних делатности.
11. Свесрпски сабор констатује да је Косово и Метохија неотуђиви део Републике Србије, једна од одредница националног идентитета Срба, представља темељ духовности српског народа и угаони камен српског заветног и светосавског пута. Свесрпски сабор инсистира на коришћењу пуног назива јужне српске покрајине – Косово и Метохија, што албански сецесионисти избегавају.
12. Свесрпски сабор подржава напоре Републике Србије у очувању територијалног интегритета и суверенитета, гарантованих међународним правом и Резолуцијом 1244 и другим резолуцијама Савета безбедности Уједињених нација, као и право и дужност Републике Србије да се посвети опстанку српског народа на Косову и Метохији. Свесрпски сабор тражи и сматра да свим расположивим правним, политичким, економским и другим

средствима морају бити заштићени Срби на Косову и Метохији, као и сви други Републици Србији лојални грађани, манастири, цркве, средњовековна утврђења, приватна имовина, гробља и други угрожени објекти.

13. Свесрпски сабор осуђује намерно стварање неподношљивих услова за живот Срба и прогон који над њима спроводе Привремене институције самоуправе у Приштини. Та континуирана, добро испланирана и свеобухватна репресија албанских сецесиониста према српском становништву на Косову и Метохији је током протеклих година резултирала убрзаним одласком Срба из Покрајине, као и драстичним погоршањем положаја оног дела српског народа који је, упркос бруталном етнички мотивисаном терору, остао да живи на својим огњиштима. Свесрпски сабор очекује од Републике Србије да настави да штити права и животе својих грађана на Косову и Метохији, користећи све механизме заштите предвиђене унутрашњим и међународним правом.
14. Свесрпски сабор инсистира на извршењу Резолуције Савета безбедности Уједињених нација 1244 у свим њени аспектима.
Свесрпски сабор сматра да је провођење Бриселског споразума, формирање Заједнице српских општина и стални дијалог једини одрживи пут за решавање проблема.
15. Свесрпски сабор изражава пијетет према свим жртвама страдалим током рата у Босни и Херцеговини, као и свим жртвама пострадалим у ратовима на простору бивше Југославије.
16. Свесрпски саборне подржава Резолуцију о Сребреници за коју су гласале 84 државе у Генералној скупштини Уједињених нација, док је 109 држава било против, уздржано или није гласало. Поменутом Резолуцијом извршен је покушај колективног окривљавања целог српског народа, који је неприхватљив и не може бити спроведен у дело.
17. Свесрпски сабор поздравља напоре руководства Републике Србије и Републике Српске да допринесу расветљавању историјских чињеница у вези са догађајима деведесетих година, а посебно када је реч о догађајима у Сребреници и околини од 1992. до 1995. године.
18. Свесрпски сабор констатује да је Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини – Дејтонски мировни споразум трајно и битно нарушен упркос тежњама Републике Српске и српског конститутивног народа, који су се борили за очување дејтонског уставног оквира у БиХ, те позива све међународне актере да се врате поштовању слова Дејтонског мировног споразума.

19. Свесрпски сабор констатује да би Република Србија, у складу са статусом потписника Дејтонског мировног споразума и у складу са овлашћењима које је добила од стране Републике Српске Споразумом од 29. августа 1995. године, требало да интернационализује проблем урушавања Дејтонског мировног споразума са захтевом да се исти примењује у облику у којем је и потписан од стране свих.
20. Свесрпски сабор наглашава да је Република Српска јединствен и недељив уставноправни субјект, који самостално обавља своје уставотворне, законодавне, извршне и судске функције у складу са Уставом БиХ - Анексом IV Дејтонског мировног споразума и чија територија не може бити отуђена мимо Устава и закона Републике Српске.
21. Свесрпски сабор истиче да Босна и Херцеговина није једна, нити јединствена изборна јединица за избор заједничких органа. Свесрпски сабор наглашава да Босну и Херцеговину искључиво представља трочлано Председништво на бази консензуса, а не појединци узурпирајући надлежности функција које обављају.
22. Свесрпски сабор прихвата и подржава правни поредак успостављен Дејтонским мировним споразумом, а који предвиђа механизме заштите ентитета и конститутивних народа применом института ентитетског гласања у Представничком дому Парламентарне скупштине на нивоу БиХ, института заштите виталних националних интереса у Дому народа Парламентарне скупштине на нивоу БиХ и института заштите виталног ентитетског интереса у Председништву БиХ.
23. Свесрпски сабор констатује да је Република Српска задовољна високим степеном аутономије дефинисаним Дејтонским мировним споразумом, стога инсистирамо на суштинском и формалном провођењу Дејтонског мировног споразума, као међународног уговора који се не може једнострано или путем интервенционизма мењати. Свесрпски сабор сматра да Република Српска може у мери у којој оцени као целисходно да активира све надлежности које су према Дејтонском мировном споразуму предвиђене као надлежности ентитета.
24. Свесрпски сабор осуђује свако непоштовање и кршење Дејтонског мировног споразума и демократских процедура у БиХ, наметање закона, прегласавање конститутивних народа, пренос надлежности са ентитетског нивоа на централни ниво, кршење људских права и слобода, те гарантованих права

српског конститутивног народа на слободно и самостално одлучивање и деловање унутар дејтонске Босне и Херцеговине.

25. Свесрпски сабор сматра непримереним постављање високог представника у БиХ супротно Анексу X Дејтонског мировног споразума, којим је прописано да је за именовање високог представника потребна сагласност страна уговорница, као и одговарајућа резолуција Савета безбедности Уједињених нација.
26. Свесрпски сабор констатује да српски народ, Република Србија и Република Српска треба да уједињено очувају историјска пријатељства са доказаним пријатељима, али и да граде нова савезништва.
27. Свесрпски сабор сматра да Република Србија и Република Српска, у складу са Дејтонским мировним споразумом, узимајући у обзир геополитички положај, економске односе и политичке процесе, интеграцију према Европској унији посматрају као стратешки циљ, који треба да се реализује кроз партнерски политички и економски оквир уз пуно уважавање националних интереса.
28. Свесрпски сабор подржава политику војне неутралности Републике Србије у односу на све постојеће војне савезе, а са таквим политичким опредељењем потпуно је сагласна Република Српска, која ће се борити за очување војне неутралности у Босни и Херцеговини. Свесрпски сабор подржава сарадњу безбедносног система Републике Србије и Републике Српске у смислу законодавства, размене информација, заједничких обука и вежби, а у циљу постизања и очувања мира и стабилности.
29. Свесрпски сабор поздравља одлуку Републике Србије и Републике Српске да уједињено обележавају 15. септембар као Дан српског јединства, слободе и националне заставе у сећање на пробој Солунског фронта у Првом светском рату. Свесрпски сабор сматра да је Сретење 15. фебруар Дан државности Републике Србије и Дан државности Републике Српске који треба уједињено и заједнички прослављати. Свесрпски сабор очекује да Република Српска настави да обележава 9. јануар као Дан настанка Републике Српске и крсну славу.
30. Свесрпски сабор потврђује да је химна “Боже правде” свесрпска химна, а да је двоглави орао Немањића национални свесрпски грб.
31. Свесрпски сабор наглашава уједињујући значај српског језика и ћириличног писма као стубова српске културе и науке, али и националног идентитета.

Свесрпски сабор, у циљу очувања и неговања српске културе и српског националног идентитета потврђује: права на употребу српског језика (оба изговора – екавског и ијекавског, те исте српске стандардизације) и ћирилице као његовог матичног писма; права на изражавање, изучавање и развој српске културе; права на изучавање националне историје и неговање херојске, правдољубиве и слободарске традиције српског народа; права на изучавање националне географије; права на очување и заштиту културно – историјског наслеђа српског народа на његовом културном простору; права на изучавање обичаја, фолклора, књижевности, уметности и комуникационе културе српског народа; права на информисање на српском језику; права на употребу српских националних симбола и њихово истицање на јавним местима; права на обележавање српских националних празника и других права која утичу или би могла утицати на очување и неговање српске културе и српског националног идентитета, не одричући се српских латиничних споменика културе.

32. Свесрпски сабор предлаже мере у циљу очувања и неговања српске културе и српског националног идентитета: организовање и спровођење јединствених, посебно стандардизованих програма учења српског језика, ћириличног писма, српске књижевности, културе и историје; подршка оснивању, изградњи, обнови и одржавању предшколских, школских, средњошколских установа и установа културе, као и оснивању или обнови изучавања србистике на високошколским установама, у сарадњи са домицилним државама; подршка раду културно-уметничких друштава; подршка раду писаних и електронских медија на српском језику; помоћ у одржавању постојећих и оснивању нових одељења и школа у оквиру Српске православне цркве, где би се уз већ постојећу верску наставу, спроводио јединствени посебно стандардизован програм учења српског језика, ћириличног писма, српске културе и историје; стипендирање надарених ученика и студената; организовање омладинских, ђачких и студентских кампова, као и сезонских школа и различитих културних манифестација; и друге мере које доприносе очувању националног, културног, језичког и духовног идентитета и спречавању асимилације српског народа.
33. Свесрпски сабор тражи од Републике Србије и Републике Српске да уједињено негују историјско памћење и чувају успомену на српске жртве пале за слободу у свим ратовима. Посебно је важно уједињено и јединствено обележавати и сећати се жртава палих у Првом светском рату, жртава геноцида који је извршен над Србима у Другом светском рату и жртава у ратовима деведесетих година прошлог века.

34. Свесрпски сабор препоручује додатно интернационализовање теме страдања Срба у Независној Држави Хрватској. Потребно је свету представити енормно страдање и геноцид који је извршен над Србима у систему логора НДХ, са посебним нагласком на страдање деце у посебним и у свету јединственим логорима смрти за децу Јастребарско, Сисак, Ђаково и Стара Градишка. Логори и масовна стратишта и губилишта Јасеновац, Доња Градина, Сајмиште, Бањица, Сремска Митровица, Крагујевац, Госпић, Јадовно, Паг, Јабланац, Млака, Слана, Зеница, Сарајево, Власеница, Вишеград, Пакленица, Пребиловци, небројене јаме у херцеговачком и динарском кршу, козарачка и друга српска села широм данашње Републике Српске, Републике Србије, Федерације БиХ и Хрватске била су само нека од места у којима су вршени свирепи злочини и масовна убиства српског народа.
35. Свесрпски сабор поздравља уједињену намеру Републике Србије и Републике Српске да заједнички изграде монументална спомен здања посвећена очувању истине о страдању Срба у Другом светском рату у Доњој Градини, Република Српска и Београду, Република Србија. Два монументална спомен комплекса у Доњој Градини и Београду треба да сведоче о величини жртве слободарског српског народа поднесене у борби против фашизма, нацизма и усташтва. Свесрпски сабор сматра да поменути спомен комплекси треба да постану места ходочашћа и да се уврсте у план ђачких и студентских екскурзија школа и факултета Републике Србије и Републике Српске.
36. Свесрпски сабор препоручује Републици Србији и Републици Српској да континуирано и заједнички помажу српски народ у региону и дијаспори. Свесрпски сабор сматра да српски народ у Црној Гори мора бити уважен у складу са вековним присуством у Црној Гори и садашњим значајним учешћем у укупном броју становника.
37. Свесрпски сабор препоручује Републици Србији и Републици Српској да заштите културно наслеђе српског народа које је угрожено изван територија Републике Србије и Републике Српске. Свесрпски сабор препоручује и несебично помагање српских манастира и цркава у Далмацији, Лици, Славонији и у другим местима, као и у Федерацији БиХ и Црној Гори. Свесрпски сабор захтева од државних органа српског народа да посебно стимулишу научно-истраживачки рад и културно-уметничко стваралаштво по овом питању.
38. Свесрпски сабор захтева и додатну материјалну и сваку другу врсту подршке Србима повратницима који су се након ратних дешавања вратили на своја огњишта у Федерацију БиХ. Срби су и даље власници великих земљишних

пространстава у Федерацији БиХ, те се морају економски оснажити како би сачували породичну имовину.

39. Свесрпски сабор наглашава потребу за формирањем сета усаглашених законских решења и подстицајних мера у циљу повећања наталитета, како би се обезбедио демографски раст. Свесрпски сабор очекује од државних органа Србије и Српске да оснују Фонд “Деца нам се рађала”, а у циљу формирања и провођења пронаталитетних мера.
40. Свесрпски сабор истиче породичне и традиционалне вредности као темељне вредности српског друштва. Свесрпски сабор апелује на Републику Србију и Републику Српску да у складу са државним механизмима уједињено и кључно утичу на очување вредности и значаја породице.
41. Свесрпски сабор препоручује хармонизацију наставних планова и програма у основном, средњем и високом образовању у Републици Србији и Републици Српској. Свесрпски сабор подржава и увођење редовних ђачких и студентских екскурзија и то на начин да ђаци и студенти из Републике Србије посећују природне лепоте и културно-историјске споменике у Републици Српској, и обрнуто.
42. Свесрпски сабор препоручује додатно економско зближавање Републике Србије и Републике Српске и повећање робне размене, од чега ће коначну корист имати грађани Републике Србије и Републике Српске.
43. Свесрпски сабор предлаже сачињавање усаглашеног плана пољопривредне производње Републике Србије и Републике Српске.
44. Свесрпски сабор поздравља напоре Републике Србије која је током протеклих година финансирала велики број инфраструктурних пројеката у Републици Српској и у општинама Федерације БиХ у којима Срби чине већину или значајан део становништва.
45. Свесрпски сабор подстиче Републику Србију и Републику Српску да даље развијају заједнички економски, културни, социјални, спортски и духовни простор.
46. Свесрпски сабор препоручује Републици Србији и Републици Српској обједињавање понуда, услуга, инвестиција и ресурса у областима енергетике, рударства, туризма, пољопривреде, банкарства, финансија и платног система, здравства, образовања, саобраћаја и веза и другим областима од националног значаја ради заједничког наступања на домаћим и страним тржиштима.

47. Свесрпски сабор предлаже сачињавање заједничког и уједињеног плана инфраструктурних пројеката Републике Србије и Републике Српске којим ће се детаљно уредити и планирати потенцијално важни пројекти. Свесрпски сабор поздравља заједничке активности Републике Србије и Републике Српске на изградњи аутопута Бањалука – Београд, на изградњи гасовода кроз Републику Српску, на изградњи аеродрома у Требињу, као и на изградњи заједничких хидроелектрана.

Наравно, економска сарадња је везана за шири регион и сматрамо је неопходном за успостављање блиских економских веза са свим земљама и ентитетима на Западном Балкану кроз Берлински процес, Отворени Балкан и кроз процес европских интеграција.

48. Свесрпски сабор тражи заједнички рад у циљу унапређеног координисаног наступа, окупљању и ангажовању српске дијаспоре у свету. Заједнички рад на побољшању имиџа, лобирање и ширење истине о српском народу широм света.

49. Свесрпски сабор сматра да државни органи српског народа треба да понуде народима у окружењу споразум о историјском помирењу, трајном миру и развоју.

ДЕКЛАРАЦИЈА О ЗАШТИТИ НАЦИОНАЛНИХ И ПОЛИТИЧКИХ ПРАВА И ЗАЈЕДНИЧКОЈ БУДУЋНОСТИ СРПСКОГ НАРОДА након усвајања на Свесрпском сабору, биће понуђена на усвајање Народној скупштини Републике Србије и Народној скупштини Републике Српске, како би се обезбедила њена пуна примена у Републици Србији и Републици Српској.